

VIEWDATA AB

1982-11-23
Tomas Ohlin

Att jobba hemma

- Jag tyckte resorna var för jobbiga, och så kände jag mig så långt från mitt barn, både fysiskt och känslomässigt.

En av mina arbetskamrater har just sagt upp sig. Inte för att sluta jobba, i och för sig, men för att sluta åka till jobbet i ett kör. Hon blir nu hemma de närmaste åren, men med en intressant möjlighet att kombinera arbete, barnvård och fritid.

Med sin hittillsvarande arbetsgivare, plus dessutom med en annan, har hon nu avtal om olika typer av hemjobb. På hennes skrivbord hemma befinner sig en två kvalificerade dataterminalutrustningar, den ena för teledata, den andra för ordbehandling. Båda kan naturligtvis sända material på telefonnätet.

Med teledatautrustningen editerar hon text- och bildmaterial i färg. Från kundernas skisser skapas en rad av lättillgängliga informationssidor. Med ordbehandlingsutrustningen förvandlas kladdiga handskrivna manuskript till välartade promemorior och affärsbrev, färdiga att överföras på telefonnätet. Sekunds snabb leverans, så att säga.

- Kanske kan det bli lite enformigt emellanåt, men jag kan ju bestämma mitt eget tempo hela tiden. Det är klart att jag mest hela tiden håller kontakt med vad som händer i barnhagen. Men mellan varven kan jag göra en del terminaljobb. Vill jag ta en paus, så gör jag det. Och är min lilla flicka orolig, så är jag med henne någon timme. Det passar oss båda, helt enkelt.

För många typer av arbetsuppgifter kan detta verka idealiskt. Arbetseffektiviteten kan sättas in där och när den verkligen behövs. Och äntligen får "arbetstagaren" ett verkligt inflytande över sin arbetsmiljö.

Visst kan barnpassningen bli lidande, vilket barn leker så att säga på beställning - när mamma eller pappa ska jobba en stund? För oss som just har småbarn kan ett stilla leende vara på sin plats här. Alldeles särskilt i tider av trotsåldrar. Men å andra sidan, smättingarna sover faktiskt middag då och då, de lite äldre barnen går då och då på promenad, och deltidsgäris är en möjlighet.

Den här formen av arbete innebär en hel del intressant:

- en ovanlig möjlighet att anpassa arbetsuppgifterna
- gränsen mellan arbetsgivare och arbetstagare suddas delvis ut, man blir "sin egen" i ökad utsträckning
- arbetsuppgifter kan distribueras geografiskt till bomiljön, vilket onödiggör många gånger jobbiga och inte minst energikrävande arbetsresor

VIEWDATA AB

sid 2

Men tveksamhet finns det också fog för. Vad händer med den mänskliga kontakten i jobbet? Att inte ha arbetskamrater att umgås med över kaffet, till lunchen osv. Inga stimulerande spontana diskussioner, ingen argumentering om ditt och datt. Och inget byte av fysisk miljö, om än bara slentrianmässigt mellan bostad och jobb.

Det finns alltså för och emot, givetvis.

Intressantast blir kanske att kombinera hemarbete med dagens arbetsformer. Att kunna vara hemma på en flexibel deltid. Sådant är viktigt inte minst för småbarnsföräldrar. Och för fysiskt rörelsehindrade personer kan det innebära dramatiska förbättringar. När kan det bli verklighet i större skala?

Informationssamhället är här när som helst, egentligen är det redan över oss. över 40 % av dagens arbetsuppgifter i det svenska samhället rör hantering av information. Och information kan distribueras över tele- och datanät lika enkelt som andra varor distribueras på landsväg, per båt och flyg.

Arbetsuppgifter som använder telekommunikation blir därför snabbt en allt viktigare möjlighet för oss alla.

Jag hade själv möjlighet arbeta med dessa ting för en del år sedan, i offentlig forskningsmiljö. Jag tänker på projekt TERESE. I samarbete mellan Styrelsen för Teknisk Utveckling, Expertgruppen för Regional Utredningsverksamhet, Televerket, Sekretariatet för Framtidsstudier och Kommunförbundet genomfördes en praktisk försöksverksamhet med tillämpad telekommunikation. Vi begynte med att fråga ett antal kommuner om de var intresserade av att pröva ny tele- och datateknik i olika sammanhang. För att förklara möjligheterna genomförde vi ett flertal olika demonstrationer. En hel vecka uppe i Luleå gick åt för detta. Efter rätt omfattande lokala diskussioner enade man sig sedan om att pröva telekommunikation inom utbildning, sjukvård, för småföretagande, och för kontakter mellan handikappade. Vi kunde vid detta tillfälle erbjuda offentliga anslag för viktiga delar av försöksverksamheten.

Man använde datorbaserad kommunikation med ett 50-tal dataterminaler, inom de nyss nämnda intresseområdena. Låt mig belysa ett av dem, utbildning. Det utarbetades kursmaterial vid Umeå Universitet, så att man faktiskt kunde både läsa in och avlägga deltentamina för 20 poäng i engelska språket - via terminal. Och då var man alltså helt oberoende av geografien. Fanns där telefon och elström uppe i en kåta på fjället, så strax var studierna igång.

Inte minst för våra nordligare kommuner med sina besvärande geografiska avstånd var detta förmodligen en pionjärverksamhet.

Men, dimensionerna i projektet var för små. Och efterfrågan på dessa nya möjligheter var vid det laget tveksam. Vi var för tidigt ute, detta skedde åren 1977-78. Men en diskussion kom igång, och en spridning av information om de nya datakommunikationsmöjligheterna kom till stånd. Något finns nu att bygga vidare på.

VIEWDATA AB

sid 3

Nu i vinter startar ett intressant projekt av liknande typ i Nykvarn, söder om Södertälje. "Grannskap 90" är namnet på en verksamhet där man i ett hus i Nykvarn samlar ett 10-tal arbetsplatser med olika dataterminaler. Det är närmare ett dussin intressenter som är med, både privata och offentliga. Man enar sig om den fysiska arbetsmiljön, men låter sina terminaler stå i kontakt med resp arbetsgivare. Dessa senare befinner sig då sannerligen inte i Nykvarn.

I Grannskap 90 prövas begreppet "grannskapscentral" i verkligheten. Det är inte fråga om att jobba hemma, men väl att samarbeta i en gemensam arbetsmiljö nära bostäderna. De utförda arbetsuppgifterna förmedlas direkt via telekommunikation.

Tyvärr har facket ställt sig negativ till detta projekt. Man har helt enkelt satt krokben för en del av det. Man är inte ens med på att pröva denna nya form för arbete. Och ännu mindre intresserad är man av direkt hemarbete. Här säger man kategoriskt nej. Det är trist, men det skadar nog mest dem själva.

Användning av telekommunikation för att utföra distribuerade arbetsuppgifter är både effektivt och socialt intressant - om det sker med eftertanke och om förändringarna införs försiktigt. I detta lika lite som i de flesta andra datatekniska utvecklingsfrågor kan vi i vårt land isolera oss från vår omvärld.